บทความวิจัย

บทบาทพระสงฆ์ในการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนตามหลักพุทธธรรม ในองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

THE ROLE OF MONKS IN POLITICAL SOCIALIZATION OF PEOPLE BASED ON UDDHA DHAMMA IN PHICHAI SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION AT MUEANG DISTRICT IN LAMPANG PROVINCE

พระชกาณจตุพิพัฒน์ สุทธิญาโณ[1*], **ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์**[1], **พัชรีญา ฟองจันตา**[1],
Phra Chakanjatupipat Suddhiñāṇo[1*], Silawat Chaiwong[1], Patchareeya Fongchanta[1]
*Corresponding Author E-mail: chakanjatupipat@gmail.com
Received July 1, 2026; Revised August 18, 2026; Accepted September 3, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการกล่อมเกลาทางการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสาราณียธรรมกับการกล่อมเกลาทางการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย และ 3. บทบาทพระสงฆ์ในการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนตามหลักพุทธธรรมในองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง การวิจัยแบบผสานวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ประชาชนในพื้นที่วิจัย อายุ 18ปีขึ้นไป จำนวน 333 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า 1. การกล่อมเกลาทางการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านหลักการมีทัศนคติแบบประชาธิปไตย และด้านความรับรู้ทางการเมือง ตามลำดับ 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสาราณียธรรม กับการกล่อมเกลาทางการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง (R = 0.910) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ด้านที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก

[1] วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
[1] Nakhon Lampang Buddhist College Mahachulalongkornrajavidhayalaya University

ได้แก่ ด้านเมตตามโนกรรม ด้านสีลสามัญญตา ด้านทิฏฐิสามัญญตา และด้านที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางได้แก่ ด้านเมตตากายกรรม ด้านเมตตาวจีกรรม ด้านสาธารณโภคี จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย และ 3. บทบาทพระสงฆ์ในการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนตามหลักพุทธธรรมในองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนตามหลักสาราณียธรรม 6 ประการ ได้แก่ เมตตากายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตามโนกรรม สาธารณโภคี สีลสามัญญตา และทิฐิสามัญญตา

คำสำคัญ: บทบาทพระสงฆ์; การกล่อมเกลาทางการเมือง; หลักสาราณียธรรม 6

Abstract

The objectives of this research were: 1. To investigate political socialization in Phichai Subdistrict Administrative Organization; 2. To examine the relationship between the Sāraṇīyadhamma principles and political socialization in Phichai Subdistrict Administrative Organization; and 3 To explore the role of monks in political socialization of people based on buddha dhamma in phichai subdistrict administrative organization At mueang district in lampang province This study employed a mixed-methods research design. The quantitative approach involved a sample of 333 VHVs, with data collected via questionnaires and analyzed using percentage, mean, standard deviation, and Pearson correlation coefficient. The qualitative approach involved in-depth interviews with 10 key informants, with data analyzed through descriptive content analysis.

The results of the research were as follows: 1. The overall level of political socialization in Phichai Subdistrict Administrative Organization, Mueang Lampang District, Lampang Province, was high. When considered by dimension, political information seeking recorded the highest mean score, followed by political participation, democratic attitudes, and political awareness, respectively. 2. The relationship between the Sāraṇīyadhamma principles and political socialization in Phichai Subdistrict Administrative Organization was found to be positive at a high level (R = 0.910), with statistical significance at the 0.01 level. Strong positive relationships were identified in Mettā-manokamma (loving-kindness in thought), Sīla-sāmaññatā (harmony in moral conduct), and Diṭṭhi-sāmaññatā (harmony in views), while moderate positive relationships were found in Mettā-kāyakamma

(loving-kindness in action), Mettā-vacīkamma (loving-kindness in speech), and Sādhāraṇabhogitā (sharing of benefits). Therefore, the research hypothesis was supported. And 3. The study further found that Buddhist monks play a significant role in fostering political socialization among the people based on the six principles of Sāraṇīyadhamma. Through the cultivation of loving-kindness, moral discipline, mutual respect, the sharing of benefits, and harmonious conduct in thought, speech, and action, monks contribute to strengthening democratic values, promoting civic participation, encouraging political awareness, and fostering peaceful coexistence within the community.

Keywords: The Role of Monks; Political Socialization; Sāraṇīyadhamma

บทนำ

พระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทโดยตรงในการให้ความรู้และแนวทางปฏิบัติอันเป็นประโยชน์แก่การพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ประชาชนในชุมชน ส่งเสริมให้ประชาชนใช้หลักพุทธธรรม ในการดำเนินชีวิตเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นและมีการพัฒนาต่อตนเอง และผู้อื่นในสังคมให้เป็นไปเพื่อคุณประโยชน์ถึงพร้อมด้วยคุณธรรม 4 ประการ 1. ศรัทธาสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยความศรัทธา 2.จาคะสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยเสียสละ 3. ศีลสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยศีล และ 4.ปัญญาสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยความรู้ความฉลาด นี้คือหลักธรรมที่นำมาสั่งสอนสังคมเพื่อมีความเจริญในสังคม (ที.ปา. 11/304/12) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่พระสงฆ์จะต้องเข้ามามีบทบาทโดยการใช้หลักธรรมพัฒนาบุคคลเหล่านี้ ให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม ควบคู่กับความเจริญทางด้านวัตถุ พระสงฆ์ถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่ทำให้พระพุทธศาสนามีการดำรงอยู่และสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน เพราะพระสงฆ์คือผู้ที่นำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาเผยแพร่ เพื่อให้ประชาชนใช้เป็นหลักและแนวทางการดำเนินชีวิตจึงทำให้พระสงฆ์กลายเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจและได้รับความเคารพจากประชาชน เพราะถือว่าพระสงฆ์คือผู้ที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติงาม เป็นผู้ที่มีความรู้ทางธรรมอย่างถ่องแท้ และถ่ายทอดความรู้ให้บุคคลอื่นได้ในฐานะผู้นำชุมชนพระสงฆ์อาจใช้ความรู้ทางจริยธรรมของตน ช่วยแก้ปัญหาการซื้อเสียง หรือการทุจริตเลือกตั้งในรูปแบบอื่น ๆ เมื่อพระสงฆ์และชุมชนรวมตัวกันและมีพลังในเชิงจริยธรรม นักการเมืองก็จะนึกถึงจริยธรรมมากขึ้นและการเมืองก็จะมีจริยธรรมเพิ่มขึ้นด้วย ในสังคมไทยนั้นศาสนากับการเมืองสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออกมาโดยตลอด (พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ และคณะ, 2561)

กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง คือ กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองให้แก่ประชาชน หรือส่งผ่านวัฒนธรรมทางการเมือง เป็นสิ่งที่ช่วยผดุงวัฒนธรรมทางการเมืองเดิมไว้โดยส่งผ่านจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง แต่หากมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมอย่างรวดเร็ว ฉับพลัน เช่น เกิดการปฏิวัติ กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองก็จะสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ไม่เคยมีมาก่อนขึ้นมาใหม่ได้ (ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์ และอนุวัต กระสังข์, 2561) ในยุคโลกาภิวัตน์สังคมไทยประสบปัญหาความเสื่อมทรุดด้านศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม สาเหตุที่ประชาชนเสื่อมทรุดจากศีลธรรมเป็นผลสืบมาจากการที่ประชาชนมองเห็นคุณค่าวัตถุนิยมสำคัญกว่าจิตใจ โดยไม่ได้ประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี หรือมิได้ปฏิบัติตนให้เป็นผู้ประพฤติดีและประพฤติชอบ การลดระดับความสำคัญของพระสงฆ์ทำให้ประชาชนขาดศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม จากการยึดถือวัตถุนิยมกล่าวคือทรัพย์สินเงินทองเป็นที่ตั้ง ส่งผลให้คณะบุคคลในสังคมเป็นนักฉวยโอกาสใช้วิธีมือใครยาว สาวได้สาวเอา สังคมถูกครอบงำด้วยความโลภ ความโกรธ และความหลง ถูกกิเลสตัณหาราคะครอบงำจิตใจ ความเห็นอกเห็นใจความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ความเมตตาเอื้ออาทร หดหายไปจากจิตใจของสังคม สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง ความวิปริต ความสับสนวุ่นวาย เป็นสัญญาณบ่งบอกถึงความเสื่อมสลายด้านจิตใจเริ่มทวีความรุนแรง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดจากการที่มนุษย์ห่างไกลจากศาสนามากขึ้น (พระครูอาทรยติกิจ (ชื่น ขำวงษ์), 2559)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนตามหลักพุทธธรรมในองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เนื่องจากพระสงฆ์มีบทบาทหลักในการพัฒนาและฝึกอบรมบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเป็นคนดี คือ ความเป็นคนมีศีลธรรม มีสติ มีมนุษยธรรม มีสัจจะ รู้จักเสียสละ มีเมตตายิ้มแย้ม ใช้ชีวิตพอเพียง มีน้ำใจ และให้อภัยเพื่อนมนุษย์ที่ประพฤติผิดพลาดบกพร่องพระสงฆ์ควรทำหน้าที่เป็นแกนกลางของชุมชนเพื่อพัฒนาพลเมืองที่อาศัยอยู่ร่วมกันในชุมชนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นชุมชนชนบท หรือชุมชนเมือง เพราะชุมชนเป็นฐานรากที่สำคัญของสังคมได้อย่างทั่วถึงและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการกล่อมเกลาทางการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสาราณียธรรม กับการกล่อมเกลาทางการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
3. เพื่อนำเสนอบทบาทพระสงฆ์ในการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนตามหลักพุทธธรรมในองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนตามหลักพุทธธรรมในองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง” ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นประชาชนอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 1,976 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละหมู่บ้าน จำนวน 3 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่บ้านขนาดใหญ่ จำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านพิชัย หมู่บ้านขนาดกลาง จำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านวังชัยพัฒนา และหมู่บ้านขนาดเล็ก จำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านสามัคคี กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 333 คน ซึ่งได้มาจากการคำนวณตามสูตรของ Taro Yamane

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน ประกอบด้วย พระสงฆ์หรือนักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในตำบลพิชัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป, ข้อมูลเกี่ยวกับหลักหลักสาราณียธรรม, ข้อมูลเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมือง และแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค โดยมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และทดลองหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ได้เท่ากับ 0.930

เชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ที่สร้างขึ้นให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อใช้สัมภาษณ์เจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่แต่ละหมู่บ้านในตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 333 ชุด แล้วนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

เชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน โดยใช้วิธีการจดบันทึก บันทึกเสียง และถ่ายภาพประกอบการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติอนุมาน คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

เชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา โดยการวางเค้าโครงข้อมูล แบ่งหมวดหมู่ และเชื่อมโยงข้อมูลเข้ากับบริบทและกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อสรุปผล

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนตามหลักพุทธธรรมในองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง” ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวม

(n = 333)

การกล่อมเกลาทางการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความรับรู้ทางการเมือง	4.13	0.73	มาก
2. ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	4.64	0.53	มากที่สุด
3. ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง	4.62	0.54	มากที่สุด
4. ด้านหลักการมีทัศนคติแบบประชาธิปไตย	4.40	0.54	มาก
โดยภาพรวม	**4.45**	**0.50**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านหลักการมีทัศนคติแบบประชาธิปไตย และด้านความรับรู้ทางการเมือง ตามลำดับ ซึ่ง

แสดงให้การกล่อมเกลาทางการเมืองประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปางอยู่ในระดับที่ดี

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสาราณียธรรม 6 กับการกล่อมเกลาทางการเมือง

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า หลักสาราณียธรรม 6 ประกอบไปด้วย เมตตากายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตามโนกรรม สาธารณโภคี สีลสามัญญตา ทิฏฐิสามัญญตา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการกล่อมเกลาทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) เท่ากับ 0.910 ซึ่งอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	ค่าสหสัมพันธ์	ค่า P	ระดับความสัมพันธ์	ผลการศึกษา	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
	หลักสาราณียธรรม 6		**0.910****	**0.01**	**มาก**	✓	-
1.	ด้านเมตตากายกรรม	การกล่อมเกลาทางการเมือง	0.576**	0.01	ปานกลาง	✓	-
2.	ด้านเมตตาวจีกรรม		0.558**	0.01	ปานกลาง	✓	-
3.	ด้านเมตตามโนกรรม		0.819**	0.01	มาก	✓	-
4.	ด้านสาธารณโภคี		0.802**	0.01	ปานกลาง	✓	-
5.	ด้านสีลสามัญญตา		0.819**	0.01	มาก	✓	-
6.	ด้านทิฏฐิสามัญญตา		0.838**	0.01	มาก	✓	-

จากตารางที่ 2 พบว่า หลักสาราณียธรรม 6 กับการกล่อมเกลาทางการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับนัยสำคัญ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. บทบาทพระสงฆ์ในการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนตามหลักพุทธธรรมในองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนตามหลักสาราณียธรรม 6 ประการ ได้แก่ เมตตากายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตามโนกรรม สาธารณโภคี สีลสามัญญตา และทิฐิสามัญญตา โดยส่งเสริมให้ประชาชน ผู้นำ และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตา มีการสื่อสารอย่างสุภาพและสร้างสรรค์ คิดปรารถนาดีต่อกัน เคารพความแตกต่างทางความคิดเห็น เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้าถึงทรัพยากรและมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเท่าเทียม ยึดมั่นในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และการเคารพกฎหมาย ตลอดจนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและแสวงหาฉันทามติ

อันนำไปสู่ความสามัคคี ความไว้วางใจ การลดความขัดแย้ง การเสริมสร้างจิตสาธารณะ และการพัฒนาประชาธิปไตยภาคประชาชนให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนในชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านหลักการมีทัศนคติแบบประชาธิปไตย และด้านความรับรู้ทางการเมือง ตามลำดับ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระประเทือง จารุวณฺโณ (พุทธเสน) และคณะ (2563) พบว่า 1. บทบาทและหน้าที่ของพระสังฆาธิการในการส่งเสริมประชาธิปไตย ในจังหวัดเลยผลการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ของบทบาทและหน้าที่พระสังฆาธิการในการส่งเสริมประชาธิปไตยโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของไพบูลย์ สุขเจตนี (2563) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรีโดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระทรงวุฒิ ชาตเมธี (รัตนะ) (2563) พบว่า ระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองที่มีผลต่อการเลือกตั้งในเขต อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสาราณียธรรม และการกล่อมเกลาทางการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก (R=.803**) ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหาสุริยะ มทฺทโว (มาธรรม) (2564) พบว่า การสร้างความผูกพันตามหลักสาราณียธรรม 6 ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร รูปแบบการประยุกต์หลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมความผูกพันต่อองค์กร และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระศราวิน สุรปญฺโญ (ทันชม) (2566) พบว่า การใช้หลักสาราณียธรรมในการให้บริการสู่ความเป็นเลิศของเทศบาลตำบลคลองแงะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระศิวสินธุ์ ฐานสมฺปนฺโน (กันทะเรียน) (2566) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสาราณียธรรม 6 กับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากกาง โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง

3. บทบาทพระสงฆ์ในการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนตามหลักพุทธธรรมในองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนตามหลักสาราณียธรรม 6 ประการ ได้แก่ เมตตา

กายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตามโนกรรม สาธารณโภคี สีลสามัญญตา และทิฐิสามัญญตา ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่า ส่งเสริมให้ประชาชน ผู้นำ และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตา มีการสื่อสารอย่างสุภาพและสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศุภากร เพ็ชรสุข (2566) พบว่า พุทธวิธีจัดการความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรป่าชุมชนตามหลักสาราณียธรรม ด้วยหลักเมตตากายกรรม ทำให้เกิดโครงสร้างการทำงานอย่างมีรูปแบบ หลักวจีกรรม การใช้วาจาในการพูดการสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นในชุมชน หลักเมตตามโนกรรมยึดถือหลักธรรมเป็นที่ตั้งเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง การคิดปรารถนาดีต่อกัน เคารพความแตกต่างทางความคิดเห็น เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้าถึงทรัพยากรและมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเท่าเทียม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูขันติธรรมธารี (วิเชียร วงษยาแดง) (2566) พบว่า การบูรณาการการประยุกตหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองนครนายก ด้วยหลักสาธารณโภคิตา รู้จักแบ่งปันผลประโยชน์ด้วยความยุติธรรม ช่วยเหลือกัน ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ไม่เอารัดเอาเปรียบ และมีความเสมอภาคต่อกัน ด้านสาธารณโภคิตารู้จักแบ่งปันผลประโยชน์ด้วยความยุติธรรม ช่วยเหลือกัน ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ไม่เอารัดเอาเปรียบ และมีความเสมอภาคต่อกัน ยึดมั่นในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และการเคารพกฎหมาย ตลอดจนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและแสวงหาฉันทามติ อันนำไปสู่ความสามัคคี ความไว้วางใจ การลดความขัดแย้ง การเสริมสร้างจิตสาธารณะ และการพัฒนาประชาธิปไตยภาคประชาชนให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนในชุมชน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูสุวรรณธรรมาภิมณฑ์ (สมชาย เจริญผา) (2564) พบว่า การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 เพื่อส่งเสริมความ สมานฉันท์การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยหลักสีลสามัญญตา บุคลากรควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง และเคารพสิทธิและเสรีภาพแก่เพื่อนร่วมงาน รวมทั้ง หลักทิฏฐิสามัญญตา บุคลากรควรมีความเห็นชอบร่วมกันในการทำงานและเห็นตรงกันในหลักสำคัญในการทำงาน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า“บทบาทพระสงฆ์ในการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนตามหลักพุทธธรรมในองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง” ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัย ตามหลักสาราณียธรรม อธิบายรายละเอียดได้ ดังนี้

1. เมตตากายกรรม กระทำต่อกันด้วยความเมตตา ส่งเสริมให้ประชาชน ผู้นำ และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตา เคารพสิทธิ เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเท่าเทียม ลดความขัดแย้ง และสร้างความสามัคคีในชุมชน

2. เมตตาวจีกรรม การพูดจากับผู้อื่นด้วยความรักและเมตตา ส่งเสริมการสื่อสารด้วยถ้อยคำสุภาพ ใช้เหตุผลและข้อมูลที่ถูกต้อง เคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง ลดความขัดแย้ง และสร้างบรรยากาศทางการเมืองที่สร้างสรรค์

3. เมตตามโนกรรม คิดต่อกันด้วยเมตตา คือ ตั้งจิตปรารถนาดีปลูกฝังจิตใจที่ปรารถนาดี คิดบวก เคารพความแตกต่าง ลดอคติทางการเมือง ส่งเสริมความร่วมมือ ความไว้วางใจ และความปรองดองในสังคม

4. สาธารณโภคี แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยให้ทั่วถึงกัน สนับสนุนการแบ่งปันทรัพยากรและโอกาสอย่างเป็นธรรม เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและตรวจสอบการบริหารงาน พร้อมเสริมสร้างจิตสาธารณะและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

5. สีลสามัญญตา มีความประพฤติสุจริตดีงามรักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม ส่งเสริมการยึดมั่นในกฎหมาย คุณธรรม และธรรมาภิบาล เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น เพื่อสร้างความเสมอภาค ความโปร่งใส และความเป็นธรรมในสังคม

6. ทิฏฐิสามัญญตา เคารพรับฟังความคิดเห็นกันมีความเห็นชอบร่วมกัน ส่งเสริมการเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ใช้เหตุผลในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แสวงหาฉันทามติร่วม และสร้างความสามัคคีเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

สรุปได้ว่า การส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ควรที่จะต้องบูรณาการหลักสาราณียธรรม 6 ได้แก่ เมตตากายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตามโนกรรม สาธารณโภคี สีลสามัญญตา และทิฏฐิสามัญญตา เป็นกรอบในการพัฒนาพฤติกรรมและค่านิยมทางการเมืองของประชาชน โดยมุ่งส่งเสริมให้ประชาชน ผู้นำ และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตา ใช้การสื่อสารที่สุภาพและสร้างสรรค์ มีความปรารถนาดีต่อกัน เคารพสิทธิและศักดิ์ศรีของผู้อื่น ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง แบ่งปันทรัพยากรและโอกาสอย่างเป็นธรรม ยึดมั่นในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต หลักธรรมาภิบาล และการเคารพกฎหมาย ตลอดจนร่วมกันแสวงหาฉันทามติและประโยชน์ส่วนรวม อันเป็นรากฐานสำคัญของความสามัคคี ความไว้วางใจ การลดความขัดแย้ง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมประชาธิปไตย

ขอเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรที่จะต้องกำหนดนโยบายสนับสนุนบทบาทพระสงฆ์ในการเผยแผ่หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย โดยบูรณาการหลักสาราณียธรรมเข้ากับกิจกรรมพัฒนาพลเมือง เพื่อสร้างจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การเคารพสิทธิผู้อื่น และการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์

2. ภาครัฐควรที่จะต้องกำหนดนโยบายสนับสนุนการสร้างพื้นที่สาธารณะสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ตามหลักทิฏฐิสามัญญตา เพื่อส่งเสริมการรับฟัง การแสวงหาฉันทามติ และลดความขัดแย้งทางการเมืองในระดับชุมชน

3. ภาครัฐควรที่จะต้องมีการทำงานร่วมกันระหว่างวัด ผู้นำชุมชน สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านคุณธรรมและประชาธิปไตย อันจะช่วยพัฒนาการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. วัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรที่จะต้องร่วมกันจัดกิจกรรมอบรม ประชุมเชิงปฏิบัติการ หรือเวทีเสวนาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองควบคู่กับการปลูกฝังหลักเมตตา ความสามัคคี และการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยในชุมชน

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรที่จะต้องร่วมกับวัดจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นและกิจกรรมสร้างความปรองดอง โดยใช้หลักเมตตาวจีกรรมและทิฏฐิสามัญญตาเป็นแนวทางในการสื่อสารและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน

3. วัดควรพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านคุณธรรมและประชาธิปไตย โดยจัดนิทรรศการสื่อการเรียนรู้ หรือกิจกรรมส่งเสริมความรู้ทางการเมืองที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงองค์ความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรที่จะต้องศึกษาปัจจัยด้านอายุ การศึกษา อาชีพ ความศรัทธาทางศาสนา การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา และการใช้สื่อของประชาชน ว่ามีอิทธิพลต่อการรับรู้บทบาทพระสงฆ์และการกล่อมเกลาทางการเมืองมากน้อยเพียงใด

2. ควรที่จะต้องศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ยูทูบ ติ๊กต็อก หรือแพลตฟอร์มดิจิทัลต่าง ๆ ในการเผยแผ่หลักธรรมและส่งเสริมการเรียนรู้ทางการเมืองของประชาชน

3. ควรที่จะน้องศึกษาขยายการศึกษาไปยังจังหวัดหรือภูมิภาคอื่น เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบและประสิทธิผลของบทบาทพระสงฆ์ในการกล่อมเกลาทางการเมืองภายใต้บริบททางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

พระครูขันติธรรมธารี (วิเชียร วงษ์ยาแดง). (2566). *การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองนครนายก* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสุวรรณธรรมาภิมณฑ์ (สมชาย เจริญผา). (2564). *การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูอาทรยติกิจ (ชื่น ขำวงษ์). (2559). การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์. *วารสาร มจร.มนุษย์ศาสตร์ปริทรรศน์*, 2(2), 111-120.

พระทรงวุฒิ ชาตเมธี (รัตนะ). (2563). *การกล่อมเกลาทางการเมืองที่มีผลต่อการเลือกตั้งในเขตอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระประเทือง จารุวณฺโณ (พุทธเสน) และคณะ. (2563). บทบาทและหน้าที่พระสังฆาธิการในการส่งเสริมประชาธิปไตยของคณะสงฆ์ในเขตจังหวัดเลย. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 3(1), 1-12.

พระมหาสุริยะ มทฺทโว (มาธรรม). (2564). *การประยุกต์หลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมความผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระศราวิน สุรปณฺโญ (ทันชม). (2566). *การประยุกต์หลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมความผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ และคณะ. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างการกล่อมเกลาทางการเมืองกับวัฒนธรรมทางการเมือง. *วารสารปัญญาปณิธาน*, 4(1), 33-48.

พระศิวสินธุ์ ฐานสมฺปนฺโน (กันทะเรียน). (2566). *ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน เทศบาลตำบลปากกาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ไพบูลย์ สุขเจตนี. (2563). *การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์ และอนุวัต กระสังข์. (2561). การกล่อมเกลาทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมือง. *วารสารสมาคมศิษย์เก่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 6(1), 13-27.

ศุภากร เพ็ชรสุข. (2566). *พุทธวิธีจัดการความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรป่าชุมชนบ้านนาหวาย อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.